

Ániasartáttur – ein uppskrift á suðuroyarmáli

Ániasartáttur – a variant in Suðuroy dialect

Eivind Weyhe

Lauritsargøta 10, FO-100 Tórshavn

Email: eivindw@setur.fo

Úrtak

Í greinini verður ein uppskrift av Ániasartátti prentað stavrætt eftir handriti sum Jóhan Hendrik Schrøter (1842-1911), sýslumaður og tingmaður, hevur skrivað. Uppskriftin er á suðuroyarmáli, og í greinini verður málformurin lýstur. Kjakast verður m.a. eisini um hvat brigdi av suðuroyarmáli uppskriftin umboðar.

Abstract

The article contains a variant of Ániasartáttur. The printed version follows faithfully a manuscript written by Jóhan Hendrik Schrøter (1842-1911), local law officer and member of the Faroese parliament. The variant is in the Suðuroy dialect, and the article describes the type of language found in the manuscript. There is discussion, among other things, of what variety of Suðuroy dialect the variant represents.

Teknlýsing

<...> endurgevur nútíðar rættskriving.

/.../ endurgevur fonemskrift.

[...] endurgevur tekst sum útgevarin hevur sett inn.

Tal eftir orðadømi vísir til ørindi.

1 Handrit og skrivari

Í handritasavninum eftir Jakob Jakobsen á Føroya Landsbókasavni (D IV) finst ein uppskrift av Ániasartátti. Har verður eisini sagt at „J. H. Schrøter tingmaður“ hevur gjørt uppskriftina. Sambært yvirlitinum hjá J. Bloch í CCF hevur Dr. Jakobsen á savningarferð síni í 1887 fingið fleiri kvæðir frá Schrøter, nevnd eru Geipa táttur, Emunds ríma, Runsivals stríð og Ánias táttur. Um hesa síðst

nevndu uppskriftina sigur Bloch: „tilhørende stud.mag. J. Jakobsen“. Tað sigur hann ikki um hinar uppskriftirnar, og tær eru heldur ikki at finna í savninum hjá Dr. Jakobsen í dag, so helst hava tær ongantíð verið har – í registarabindinum FK VII (1996: 123) eru tær settar undir „Lost Manuscripts“. Helst hevur Dr. Jakobsen bara havt tær til láns frá Schrøter fyri at skriva tær av, og síðan eru tær farnar fyri mutur og skutur sum so mangt annað ið ikki er komið til haldar í teimum almennu søvnunum.

Her kann verða skoytt uppí at í FK VI, s. 467 stendur Schrøter nevndur sum heimildarmaður til eina uppskrift sum Óli Mikkelsen hevur gjørt í 1887 av Gorplands kvæði (CCF 227). Eisini finst millum handritini hjá Dr. Jakobsen ein uppskrift sum Schrøter sjálvur hevur skrivað av Gorplands kvæði (Jakobsen 1966: 296). Hon er helst skrivað stutt áðrenn hann doyði í 1911 og er nógv minni merkt av suðuroyarmáli enn uppskriftin av Ániasartátti. Sostatt eru tvær kvæðauppskriftir frá Schrøtersa hond varðveittar.

Jóhan Hendrik Schrøter, ofta nevndur Yngri Schrøter, var abbasonur Jóhan Hendrik Schrøter prest (1771-1851) og uppkallaður eftir honum. Pápin var Óli Jespersen, nevndur Óli skúlahaldari, sum var føddur í Vági í 1810 sum óskilgitin sonur Schrøter prest, men flutti onkuntíð um 1825 til ta nýggju niðursetubygðina Agrar saman við mommuni og fosturpápanum (sí annars Weyhe 2003: 34). Óli giftist við Karini Jákupsdóttur úr Hvalba, og tey bygdu sær hús uppi í Garði í Trungisvági, har sonurin Jóhan Hendrik varð føddur í 1842. Hann flutti á ungum árum til Hvalbiar har hann giftist í 1869 við Elsebeth Christine Poulsen við Neyst, og tey bygdu sær hús á Mylludamminum. Schrøter var handilsmaður og bóndi í Hvalba, og hann búði har til hann í 1898 gjørdist sýslumaður á Sandi, og tað var hann til hann doyði í 1911. Schrøter var eisini politikari. Hann sat á lögtingi 1873-1905 og var ríkisdagslimur 1884-87.

Handritið við Ániasartátti er eitt lítið hefti við 16 bløðum í áttingsbroti (o.u. 17 x 10,5 cm). Bløðini eru ikki talmerkt. Uttanum hevur verið eitt blátt umslag ella perma, sum nú eru tvey leys og illa slitin bløð, nakað størri enn sjálvt heftið. Uttan á frampermuni er skrivað við heldur óstøðugari hond: „Skroder / Kvalbø / Suderø Fer ø [...]“ (teir síðstu stavirnir eru burtur, tí pappírið er slitit). Henda hondskriftin er ein heilt onnur enn hon í sjálvum handritinum. Innanvert á frampermuni stendur eitt ørindi úr táttinum, merkt 18b (sí mynd á s. 94):

Taaje han brugte
hese stovre or
taa sad han oman firre
ongilsins bord.

Niðuri undir ørindinum stendur henda viðmerking, skrivað við somu hond sum báði ørindið og sjálvt handritið: „Aaniasa taattir er irtir av Suimin ui Hørg ui Sumba“. Tað er sostatt frá Schrøter at Dr. Jakobsen hevur sína upplýsing, sum hann nevnr í bókini um Nólsoyar-Páll (1966: 39), um hvør skal hava yrkt táttin, ein upplýsing sum Poul F. Joensen vísir aftur í eini grein í *Varðanum* (1924: 110). Longri niðri á síðuni hevur Dr. Jakobsen so hesa viðmerking, skrivað við hansara fonetisku stavseting: „Ánias búa y Párcere / Tåttorin firegângor y Æstron y Párcere.“ Helst er viðmerkingin skrivað í 1887, um tað mundið tá ið henda stavseting verður til.

Sum skilst á upplýsingunum hjá Bloch, hevur Dr. Jakobsen fingið uppskriftina av Ániasartátti í 1887. Nær hon er gjørd, vita vit ikki. Hon kann vera gjørd við tað høvið, men hon kann saktans vera eldri. Eftir sum Schrøter er føddur í 1842, kunnu vit staðfesta at uppskriftin er vorðin til onkuntið millum 1860 og 1887.

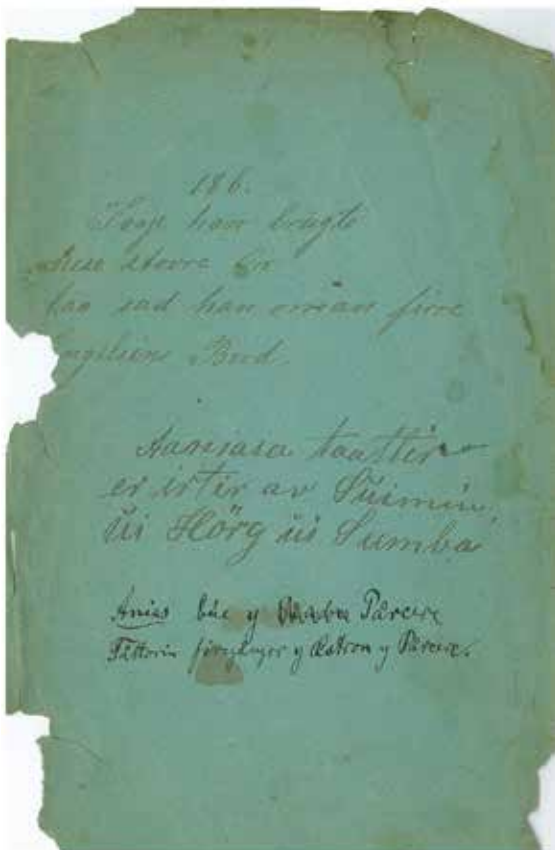
Táttateksturin fyllir øll tey 16 bløðini í handritinum. Aftan á at liðugt er at skriva, er skrivarin komin eftir at ørindini 18 og 19 eru umbýtt, og at eftir tað sum eigur at vera ør. 18, er eitt ørindi gloppið burturímillum. Hann broytir tí 18 til 18a og setur tað gloymda ørindið sum 18b báði innanvert á frampermuni og aftan á síðsta ørindi, ið er merkt 129. Hartil kemur at tvey ørindir hava fingið nr. 26. Tað merkir at tátturin í roynd og veru hevur 131 ørindir og ikki 129.

Tátturin, og somuleiðis viðmerkingin framman, er við latínskari skrift, og hondskriftin er sera týðilig (sí mynd á s. 104). Men stavsetingin er ikki tann hjá Hammershaimb. Hon er heldur ikki serliga einsháttað. Merkisvert er orðið *bað* (ør. 112), sum er einasta orðið sum er skrivað við ð, um vit síggja burtur frá ørindinum sum er sett aftrat aftaná. Serliga eru tey diakritisku teknini hjá skrivarunum óreglulig. Hann brúkar nógv circumfleks, serliga yvir *aa*, *a* og *u*, men ofta kann ivi vera um nær tað er circumfleks og nær ikki, tí viðhvørt líkjast tey boganum yvir *u* og viðhvørt tveimum broddum. Serliga er tað circumfleks yvir *a* sum ivi kann vera um, tí ofta líkist tað tveimum broddum (nakað sum *ä*), serliga sum út liður í uppskriftini. Tað tykist eisini sum skrivarin roynir at skilja millum *u* og *ú* við at brúka circumfleks yvir *ú* og boga ella vatnrætta striku yvir *u*, men viðhvørt líkjast tey heilt nógv, og viðhvørt er hvørki teirra brúkt. Í teimum førum har tað líkist tveimum broddum, er her valt at endurgeva tað við circumfleks allan vegin (heldur enn at skifta yvir til *ä*). Ofta skrivar hann *í* í staðin fyri *i* (við broddi í staðin fyri prikki), og onkuntið er sjálvljóðið í ending skrivað sum *é*.

Nakrar ferðir verður *-e* skrivað í staðin fyri *-a* í ending (danskur skrivivani), og onkuntið rættar skrivarin tað sjálvur til *-a* (sí fótnotur).

Í tveimum fòrum vísir hann við apostroff at eitt stavilsi manglar (ør. 54 og 131), í tí fyrra fòrinum setur hann tað vantandi stavilsið í parantes.

Skrivarin brúkar ofta stóran stav fremst í navn-orðum, men gjøgnumførir tað ikki. Her í útgávuni er stórir stavur bara brúktur fremst í ørindi og nøvnum. Hann setur annars ørindini upp ferreglað í handritinum, bara við hendinga undantaki ganga tvær reglur út í eitt, og tá vísir hann regluskiftið við einum komma. FK broytir viðhvørt reglubýtið, men her í útgávuni er reglubýtið í handritinum varðveitt uttan í einum fòri (ør. 43).

2 Teksturin í Føroya kvæðum

Í hesi grein er teksturin endurgivin stavrátt eftir handritinum. Í FK VI (1972), s. 307-13 er hann prentaður í normaliseraðum líki (CCF 192 *Ánias táttur*, í FK *Ániasar táttur*). Umframt at normalisera eru onkrar broytingar gjørdar í tekstinum. Men har er eisini okkurt ið man standast av misskiljing, mislestri ella kanska gáloysni. Broytingarnar eru hesar: *armin* (nið.) er broytt til *armi* (skuldi kanska verið *ormum?*), *ljovse* (nið.) er endurgivið sum *góðsið*, *tå* (5) sum *tá* (heldur enn *tað*), *foa* (8, 38) sum *fá*, *homrenun* (39) sum *fjøllunum*, *leva* (51) sum *liva*, *aa* (51) sum *í*, *holdin* (61) sum *holdi*, *baaje* (78) sum *bæði* (men í 106 *báði*), *ta* (94) sum *at*, *tog* (98) sum *høgg*, *uppe aa lofte* sum *upp á loftið* (103), *Bruvn* (106) sum *Brunn*, *liggir* (122) sum *hyggur*, *Gunne* (127) sum *gummu*, og *valsigna* (131) er endurgivið sum *vælsignaður*. Normaliseringin

í CCF/FK plagar at seta ending aftrat í 2. pers. í sagnorðum, men vit síggja her dómir um at tað ikki verður gjørt (*tú lá* 108, *tú er* 124). Í 16 er *haalendarir* broytt til *hálendingar*, men í 46 til *hálendarar*. Staðarnavnið *Ørna-tanga* (12, 42) endurgevur FK sum *Oyrna[nes]tanga*.

3.0 Stavseting og málformur

Ániasartáttur er eftir øllum sannlíkindum yrktur í seinru helvt av 17. øld. Vit kenna ikki tann málform ið upprunatátturin hevur havt. Táttin kenna vit fyrst frá uppskrift hjá J. C. Svabo okkurt um 100 ár seinri (Matras 1939: 399-409). Ein nógv styttri uppskrift er at finna í Fugloyarbók frá miðskeiðis í 19. øld (AM Acc. 4a). Og so er tað uppskriftin hjá Schrøter, sum í nógvum er átøk henni hjá Svabo, men er nakað longri. Hesin munur í longd kemst mest av at reypið hjá Ániasi norðuri í Havn (ør. 6-18) er tikið upp aftur so at siga orðaraðið tá ið hann kemur aftur til Porkeris (ør. 37-48).

Í hesi grein er ætlanin at lýsa málformin í uppskriftini hjá Schrøter. Tann uppskriftin sigur einki um málformin í upprunatáttinum, men hon er ein heimild um málformin hjá uppskrivaranum í seinru helvt av 19. øld. Spurningurin um táttin sum skaldverk, ella um hvør ið yrkt hann hevur, verður ikki tikin upp í hesi syftu.

3.1 Ljóðskipan

<á>

Langt <á> verður í høvuðsheitum skrivað *âa* el. *aa*. Bara hendingaferð verður tað skrivað *â* (*tâ* 105, sbr. *tâa* 104) el. *a* (*ta* 79 = *tá?*). Orðið *braaverar* 34 er skrivað við *âa*, men vit kunnu ikki vita um tað her umboðar tvíljóð ella langt *a*-ljóð.

Framman fyri ljóðglopp verður skrivað *o*: *boar* (= báðar) 97, *boin* (= báðum) 62, *foa* (= fáa) 8, 16, 113, *foir* (= fáur) 82.

Er ljóðið stutt, verður skrivað *o* el. *aa* (*âa*): *faat* 70, *fâat* 52, *hols* 88, *Holsenun* 29, *holvan* 125, *holt* 111, *kolva-flovr* 71, *maals* 88, *maatte* 105, *not* 70, 86, *saat* 87, *sjolg* 54, *tolg* 54, *taat* 87, *tâattir* (yvirskr.), *Vaags* 6, 7, 36, 37, 27, *vaat* 52. Soleiðis verður <o> eisini skrivað, t.d. *baand* 53, *glopp* 2, *hondenin* 54, *aandin* 95.

Navnið á høvuðspersóninum er skrivað *Aanias* (í yvirskriftini *Aniasa* sum fyrri lið í samanseting), og navnið á beiggjanum er skrivað *Jaacub* (33). Hetta seinra hevur sjálvsagt verið úttalað við longum *á*. Men tað ber ikki til út frá skriftforminum at síggja hvussu hin fyrri hevur verið nevndur, við longum ella stuttum *á*. Vit vita tó at hann hevur verið nevndur /onnia/ ella /onnja/ í Suðuroy, ein samandrigin formur av *Ánias* við áherðslu á fyrsta stavilsi.

<a>

Tá ið <a> er langt, verður tað vanliga skrivað á el. *a*, onkuntíð eisini *æ* og hendingaferð á (*dá* 89, *tá* 93). Sum dømir kunnu vit nevna rímpørini *dá* 21, *la* 21, *táka* 15, *raka* 15, og navnið *Gáasadále* 24, *Gáasadale* 35. Dømini *bær* 50, *fær* 74, *kvæd* 96, *tæ* 12, 26, 55, 70, 72, *vær* 34 umboða skilliga eisini <a>. Smáorðið <at> (framman fyri navnhátt el. fremst í eykasetningi) verður skrivað *aa* og *ad* (t.d. *aa grumla* 9, *aa vida* 8, *ad grumle* 39, *ad* 58, 84, *aa sjiljast ad* 121).

Framman fyri ljóðglopp verður skrivað *e í drea* (= draga) 73, *gleare* (= glaðari) 51 (*mæ* 73 fyri *maga* er misskriving). <maður> er kortini skrivað *mávur* 100 og *mavur* 84, 107.

Er <a> stutt, verður tað skrivað *a*, m.a. eisini altíð framman fyri *ng* (*fanga* 23, *ganga* 22, 23, 95, 100, *tanga* 12, *vanga* 100, *veir gangast* 102). Ætlast má at tað eisini er stutt í *nagran* 58 og *nagrare* 100, so sum hevur verið og enn er í suðuroyarmáli.

<æ>

Langt <æ> verður oftast skrivað *e*: *gredir* 76, *ler* 20, *ledeir* (misskriving fyri *ledir*) 76, *ser* (sagnorð nút.) 73, *ter* (kv. flt.) 13, 43, 126, *eve* 51. Onkuntíð er skrivað *æ*, sum í *lær* 29, *nær* 120, *tær* (kv. flt.) 108. Óivað skal hetta fatast sum ein danskur skriviháttur fyri *e*, men tað ger samstundis at <a> og <æ> í summum førum verður skrivað á sama hátt.

Stutt <æ> verður eisini skrivað *e í fretta* 113, *frettast* 62, *fert* 20, *lerde* 59, 60, *ret* 117, 122, *rettir* 115, 116, sum *æ í næstan* 86.

Tað eru kortini dømir um at skrivað verður á, báði fyri langt og stutt <æ>, sum í *frat* 101 (sbr. *fretta* 113 og *frettast* 62), *gåd* 69, *såla* (*såle*) 31, 32, 49, 57.

Í serstöðu eru hvørjumfalsformarnir <mær, tær, sær> av persónsforðunum og tí afturbenda fornavnum. <mær> verður skrivað *mâr* (15 ferðir), *mar* (4 ferðir) og *mær* (3 ferðir). <tær> verður skrivað *târ* (2 ferðir), *tar* (2 ferðir) og *tær* (1 ferð). <sær> verður skrivað *sâr* (5 ferðir) og *sær* (1 ferð). Hesi orð hava í Hvalba og Sandvík somu úttalu sum norðanfjørðs, og vit síggja at henda úttala er í stórum meiriluta í hesum orðum her í uppskriftini.

Sum kunnugt fellur <æ> saman við <e> í suðuroyarmáli (undantøkini eru nevndu forðun norðast í oynni). Tað kann tí vera vert at hyggja at hvussu <e> verður endurgivið. Høvuðsreglan er at skrivað verður *e*, t.d. *sedá* 16, *vedir* 5, *vere* 117, *hendir* 97. Men av og á verður <e> skrivað *æ*, t.d. *bære* 33, *vær* 128, *væra* 20, *være* 51, 109, *næsdrongjir* 111, og skrivarin kann skifta millum *e* og *æ* í sama orði, so sum í *helt* 97, 98, *hælt* 95, *brendt* 2, 82, *brændt* 108, *brendir* 83, *brændir* 97. Óivað er her talan um ávirkan frá danskari skrift.

Hjáorðið <væl> eitur á suðuroyarmáli *val*, og soleiðis síggja vit tað skrivað í *val* 104, 108, 121, *valsigna* 131, *valsignilse* 113.

<í, ý>

Hetta ljóð verður vanlig skrivað *ui* el. *uj*, t.d. *bluiir* 115, *knuida* 88, *lujga* 1, *muin* 64, *suije* 115, *smujje* 80, *svuia* 80, *tui* 79, *trui* 69. Eitt undantak er *sít* 30 (skal kanska lesast *sit* og kann tí vera danskur skriftformur), eitt annað er *túi* 58 (sbr. *tui* 79), eitt triðja er *lysa* 72, møguliga skrivað við circumfleks yvir. Formurin *ruir* 77, 78 skal lesast <rýðir>.

Eisini er tvíljóð skrivað í *luitla*, *luitle* 49, 74, 79, 117, *suit* 30, *tuit* 96, *suiggja* 80.

<ó>

Tá ið hetta ljóð er langt, verður tað næstan altíð skrivað *ov*, t.d. *bovda* 83, *flov*, *fov* 3, 31, *ljovse* 1, *movde* 12, *ovvinir* 117, *ov tui* 79, *rovbar* 78, *stov* 24, 31, *tovg* 59. Eina ferð er skrivað *raavbar* 77 og eina ferð *tog* 96. Vit leggja til merkis at í ljóðgloppi verður oftast skrivað *ovv*, t.d. *frovvir* 4, *govvan* 32, *lovve* 125, *lovvir* 4, *movvir* 2, *ovvals* 79, *ovvir* 109.

Eisini í *stovrlia* 99 er tvíljóð skrivað, men ikki í *raabte* 110. Tað er skrivað sum *o* í *ondt* 90, *Rolve* 20, *Rolverin* 64, og tá er tað eyðvitað stutt.

At <gól> verður úttalað við /ø/, síggja vit av skriftformunum *gølv* 66, *gølvenin* 68.

<ú>

Skrivarin roynir í ávísan mun at gera mun á *ú* og *u* við at skriva circumfleks yvir tí fyrra, men uttan tó at gjøgnumføra tað.

Fyri langt <ú> skriar hann onkuntið *ú*, onkuntið *úv*, men ofta bara *u* el. *uv*. Vanliga brúkar skrivarin eina vatnrætta striku ella ein boga yvir *u*. Hesin bogin kann venda upp ella niður, og tá ið hann vendir upp, líkist hann í fleiri fòrum so nógv circumfleksinum yvir *ú*, at tað gerst ikki av hvat tað er. Í einum fòri (*fúga* 43) er fyrst skrivað vatnrætt strika, sum síðan er broytt til týðiligt circumfleks.

ú fyri <ú> síggja vit t.d. í *fúga* 43, *kúlan* 10, *kúlenar* 12, *tú* 23, og *úv* í *krúvd* 4. *u* fyri <ú> síggja vit m.a. í *knud* 88, *mjugun* 2, *ruka* 66, *tu* 80, og *uv* fyri <ú> m.a. í *huvga* 66, *kruvd* 57, 62, 67, *mjuvgir* 124, *nuv* 64, *uvr* 73, 75. *úvv* og *uvv* í ljóðglopsstöðu sæst í *húvvín* 75, 81, *tjuvve* 104.

Viðmerkjast kann at <u> altíð er skrivað sum *u*, *uv* el. *uvv*, t.d. *hur* 85, *suir* 26, 120, 127, *suvvir* 28, 122, ongantíð við circumfleks. Í dømunum *Buvva* 28, *knuvva* 28 síggja vit eisini at *o* framman fyri ljóðglopp verður úttalað /u/, og at tann eldri formurin *login* kann fáa formin *luvjin* 69.

Staðarnavnið *Vestan Bruvn* 106 er tað freistandi at lesa sum *Vestan Brún*, hóast tað hjá Svabo eitur *Vestan Brunn* (og hjá Bloch broytt til tað).

Um tát. av sagnorðinum *brúka* skal lesast *brugte* el. *brúgte* (19), er ivasamt. Í roynd og veru sæst ikki um tvíljóðið er langt ella stutt. Hjá eldri fólki í Suðuroy kundi tað hoyrast úttalað langt í hesum orði.

<ø>

Hesin stavur er í handritinum skrivaður við einum broddi ella stundum tveimum yvir. Ofta er broddurin gloymdur, og her er tað tá endurgivið sum *o* (*Gjora* 40, *Gjorin* 90, *kvon* 126, *kvor* 121, *kvorjin* 130, *sodir* 124, *orir* 86).

<ei>

Hetta tvíljóðið verður skrivað *ai* el. *aj*, t.d. *glaivar* 62, *Lajde* 131, *snajs* 59, *mainte* 65, 67, 68, *maistranar* 13, *maistare* 59, *naistar* 66. Í eldri suðuroyarmáli hevur tvíljóðið verið langt í hesum førum.

Eitt ið skilur suðuroyarmál frá (eldri) sandoyarmál, er at eldri føroyskt *eing* og *eink* er vorðið *ong* og *onk* í suðuroyarmáli, báði framman fyri baktungu- og fortunguljóð (t.d. *drong* – *drongir*). Hetta síggja vit eisini her í uppskriftini, har vit finna m.a. hesi dømir í fortunguumstøðum: *drongjir* 111, *ongilsmen* 16, 46, *ongjilsins* 19, *ongjin* 82, 100, *honja* 56, *longje* 51, 130, *longjist* 121, *slongir* 85, *slongjir* 128. Í baktunguumstøðum eru dømini: *gongir* 75, 81, *hongir* 75, 81, *ongin* (= ongum) 121.

<ey>

Langt <ey> verður skrivað *ei* el. *ej*, t.d. *kjeibe* 25, *leib* 34, *lejsir* 67, *sjeid* 84, *sjejd* 107, *tej* 6, soleiðis eisini í *nejjae* 130.

Stutt <ey> verður altíð skrivað *e* el. *æ*: *estan* 84, 107, *Estrar* 30 (og fleiri saman-setingar), *kjept* 32, 33, *kjepte* 4, *kjæpte* 3, *Nestin* 22, *Nestun* 23. Av og á hevur verið sagt at suðuroyarmál skal hava havt langt *ey* /ei/ framman fyri hjáljóðabólk, t.d. í orðum sum *heyst*, *neyst*, *eydna* (sí t.d. FA I: LVII og 457 ff.). Tað síggja vit einki til her í uppskriftini, og hjá Óla Jespersen síggja vit *eydnu*, *eystan*, *eystur*, *reysta* verða stavað *ednø*, *esstan*, *esster*, *resstaa* (Weyhe 2003: 57). Formurin *rejkjaftavur* (= reyst kjaftaður) 110 telur neyvan við her. Har afturímóti hevur suðuroyarmál langt *ey* í eitt nú *bleytt*, *deytt*, *leyst*, *reytt*, t.e. í bendingarformum av *bleytur*, *deyður*, *leysur*, *reyður*.

<oy>

Langt <oy> verður skrivað *oi* el. *oj*, t.d. *hoir* 20, *hoira* 72, *lojsir* 53, *oirir* 86, *ojrene* 110. Framman fyri hjáljóðabólk er einasta dømið *horde* 97.

Herðingarveik sjálvljóð

Í suðuroyarmáli eru sjálvljóðini *i* og *u* fallin saman í øllum endingum. Hetta sæst eisini aftur allan vegin ígjøgnum uppskriftina.

Í opnum útljóði verða *-i* og *-u* endurgivin við *-e* (tó eina ferð *i*, *birseni* 53). Tað er í samsvari við suðuroyarúttalu nú á døgum.

Í vardum útljóði skiftir skrivihátturin nakað. Endingin *<-in>* verður altíð skrivað *-in*. Men eisini endingin *<-um>* verður í nógv flestum førum skrivað *-in* og nakrar ferðir *-un*. Endingin *<-ur>* verður í nógv flestum førum skrivað *-ir* og nakrar ferðir *-ur*. Endingin *<-ir>* verður næstan altíð skrivað *-ir* og bara hendingaferð *-ur* (einaferð *-ér*). Tað kundi bent á at skrivarin hevur eina ávísa hómíng av muninum, men dugir ikki at gjøgnumføra hann.

Men tað at skrivarin fyri tað allar mesta brúkar *-ir* og *-in* sum ending, endurspeglar ikki málið í Trungisvági og Hvalba sum vit kenna tað, har sjálvljóðið er *o* í hesum endingum.

Fyri *i* og *u* í herðingarveikastum stavilsi, t.e. inni í orði, er altíð skrivað *e*, t.d. *birsene* 20, *fungrenin* (flt.) 75, *fjødlenun* 9, *gødena* 129, *homrenun* 39, *hondenin* 54, *husenin* (eint.) 70, *høgena* 123, *kraagenar* 94, *Pederin* 102, *Rolverin* 64, *sjibenun* (flt.) 15, 45.

Lokljóðsviknan

At málið hjá skrivanum hevur lokljóðsviknan, sæst av teimum mongu dømunum um tað. Hesi undantøk eru kortini: *tåka* 15 (men *taga* 45), *raka* 15, 65 (men *råga* 45), *ruka* 66 (men *ruga* 13, *rúga* 43), *strika* 8 (men *striga* 6).

gj- og j-ljóð

Tað kann vera torført at staðfesta hvussu orð sum *gjørð* og *jørð* hava verið úttalaði í málinum hjá skrivanum.

Hann skrivar *gj* í *gjera* 102, *gjeve* 49, *gjenta* 124, *gjørt* 17, 18, 47, 48, og tað ger hann sum oftast í staðarnavninum *Gjørðum*, sum hann skrivar *Gjorin* 90, *Gjora veggje* 40, *Gjora veggje* 123, *Gjora brekke* 129, 132. Men eisini orðið *jørð* skrivar hann sum oftast við *gj*: *gjør* 3, 79, *gjørena* 5, 24, 35, 115, 118. Alt hetta er í góðum samsvari við málið í miðjuni av oynni, m.a. í Trungisvági har hann var føddur og vaks upp, tí í hesum øki úttalaðist *<jørð>* sum *gjørð*. Men vit síggja at hann eina ferð skrivar *Jøra veggje* (= *Gjørðaveggi*) 10 og eisini eina ferð *jørene* (= *jørðini*) 67. Her er hann í samsvari við hvalbiarmál (og sumbiarmál). Eisini skrivar hann *hjarta* 80, *hjärtans* 117. Hetta orð hevur í suðuroyarmáli havt somu úttalu sum orð ið byrja við *j*, t.d. *annaðhvørt* /*jarta*/ el. /*gjarta*/. Stavsetingina

við *hj* kennir skrifvarin sjálvsagt úr donskum. *Jøra* (10) fyri *Gjørða* kann vera hyperkorrekt skringing.

Eitt sindur serstakir eru skriftformarnir *honja* 56 (= heingja) og *kvørjin* 124 (= hvørgin). Í einari uppskrift úr Sumba síggja vit líknandi formar, har sum *dreingir* og *leingi* verður skrivað *dronie* og *lonie* (sí Weyhe 2003: 176, 192). Tað kann komast av iva hjá skrifvaranum um hvussu *gj*-ljóðið skal endurgevast.

Kanska er tað eisini tað ið býr undir tá ið <sigggja> eina ferð verður skrivað *sujja* 63, men eina aðru ferð *suiggja* 80. Annars verður *ggj* skrivað í *liggja* 110, *sjeggje* 123, *tiggjir* 92, *veggje* 10, 40, 123.

<dj, tj>

Vit kunnu bara staðfesta at skrivað verður *djarvur* 92 og *tjuvve* 104, og at tað óivað umboðar úttalu við /dj/ og /tj/.

Ljóðglopp og innskot

j-innskot eftir ikki-trong sjálvljóð síggja vit í *baaje* 78, 106, *baajir* 90, 118, *føje* 5, *lâje* 76, *loje* 58, *roje* 58, *smoje* 2, *taaje* 9 o.s.fr. (tá ið er altíð skrivað *taaje*). Í sagnorðaending síggja vit tað báði í eintali og fleirtali: *flusaje* 54, *graanaje* 55, *kolaje* 104, *nejjaje* (flt.) 130, *straffaje* 99, *svaraje* 25 (fleiri dømir), *takkaje* 99.

v-innskot síggja vit í *mavur*, *mâvur* 84, 100, 107. Dømir um formar við ongum *v*-innskoti eru *boin* <báðum> 62, *dreir* <dregur> 29, 30, *foir* <fáur> 82. *v*-innskot er í -aður í lýsingarhátti (-orði): *kolavur* 106, *rejkjastavur* 110. Til samanberingar kann nevast at í uppskriftini hjá Óla skúlahaldara av Rudisarvísu kemur formurin *blandaur* fyri við ongum innskoti (Weyhe 2003: 40). At *maður* hevur *v*-innskot í uppskriftini, man vera í samsvari við tað at í suðuroyarmáli tykist *v*-innskot at koma inn í *fagur* og *maður* fyrr enn tað kemur í onnur orð.

Eftir trong sjálvljóð er innskot viðhvørt og viðhvørt ikki. Dømir um *j*-innskot eftir *i*-kent ljóð eru eitt nú *lujja* 1, *mijje* 73, *smujje* 80, *suijje* 115, *vrajjir* 82, 83, 85, og hann skrifvar (næstan) altíð *hejje* og *sejje*. Aðrastaðni verður skrivað *graja* 53, *heje* 101, *suie* 62, *svuia* 80, kanska serliga aftan á *i*, sum t.d. í *bia*, *biir* 88, *biur* 118, *sviin* 100, *tria* 78, og altíð í *niur*. Eftir *u*-kent ljóð er vanliga skrivað *v*, t.d. *frovvir* 4, *govvan* 32, 33, *húvvín* 75, 81, *knuvva* 28, *lovve* 125, *suvvir* 28, 122, men eisini *suir* 26, 120, *hua* 92.

Ein sermerktur formur er *lujjin* 69. Tað tykist sum skrifvarin hevur verið í iva um hvørt hann skuldi skriva *u* el. *o*. Hetta er orðið *logi* í bundnum formi, sum hevur kunnað fingið úttaluna /lu:in/ el. /lu:jín/. Hesin seinri framburðurin hoyrist í suðuroyarmáli eisini í orðum sum *Guði*, *hugi*, staðarnavninum *Bugi* og mansnavninum *Hugin*, úttalað /gu:je, hu:je, bu:je, hu:jín/.

3.2 Bending

Navnorð

Í eldri suðuroyarmáli finga kallkynsorð í hvønnfalli fleirtali ikki endingarnar *-ar* og *-ir*, men hōvdu varðveitt tær norrōnu endingarnar *-a*, *-i*. Hetta sæst m.a. í kvæðahandriti hjá pápa Schrōter, Óla skúlahaldara, sum hefur formarnar *sveina tvá, sína veingi* í uppskrift av Rudisarvísu (Weyhe 2003: 39-40). Hjá soninum er hetta burtur, tí hjá honum eitur tað í hvnf. flt. *fuglar* 84, 107 (eldri *fugla*). Fyri rættleika sakir skal nevast at teir yngu formarnir eisini koma fyri hjá pápanum, men í øðrum teksti (op.cit.: 63).

Fleirtalsendingin í *ari*-orðum er *-ir*: *haalendarir* 16, *haalendarér* 46.

Hvørkikynsorð sum enda við *-i* og *-u*, hava fingið *-r* skoytt uppí í flt.: *tuiindir* 100, 101, *ojrir* 86. Aftur her kunnu vit bera saman við hin eldra, pápan, sum ikki skrivar *-r* í slíkum orðum (op.cit.: 63).

At hvørkikynsorð við *æ* fær ljóðskifti til *ø* í fleirtali, síggja vit dømi um í *knø* 98. Fyribrigðið er ikki gamalt í suðuroyarmáli, har orð sum *bræv*, *fræ*, *knæ*, *træ* hava havt /e:/ báði í eint. og flt.

Eftir fyrisetingina *til fáa staðarnøvn* gamla hvørsfalsending, *til Havnar* 4, *Vaags* 6, 7, 36, 37, *Porkjeris* 26, 88. *Surjara* 21 við *-a* skoyttum uppí hoyrist í øðrum nøvnum eisini, so sum *til Áara*, *Froðbiara*, *Hvalbiara*, *Loprara*, *Sumbiara*.

Dømi um ungan hvørsfalsform er *movvirs* 3, 5 (eldri *móður*). Formurin *ongjilsins* 19 er hvørsfalsformur av *eingilskin*, sum er navnorðsgerð við stōði í lýsingarorðinum *eingilskur*, *eingilski* (sbr. *ongilsmen* 16, 46). Betri heiti enn hvørsfall er í hesum fōrum s-possessiv.

Í táttnum standa fleiri av fólkanøvnunum í bundnum formi. *Ánias*, *Jákup* (eyknevndur *Jákup Rak*), *Niklas* og *Gunna* eru altíð óbundin, somuleiðis ein *Dódi*, ið man vera kelinavn. Nøvnini *Peturin* og *Símunin* eru altíð bundin, *Rólvur(in)* kemur fyri bundið og óbundið. Hvørjumfalsformurin *Suimenin* (115, 116) skal óivað fatast sum *Símuninum* (samandrigin til *Símunum*). Siðurin at brúka fólkanøvn bundin er í Føroyum mestsum bara kendur sunnanfjørðs (Weyhe 1996).

Fornøvn

Í Suðuroy hefur sumbiarmál formarnar *e*, *me*, *te*, *se*, t.e. somu formar sum norðuri á landi, meðan hin parturin av oynni hefur formarnar *je*, *mje*, *tje*, *sje*. Tað eru hesar seinru formarnar vit finna í okkara uppskrift í alstórum meiriluta. *je* kemur fyri ikki færri enn 65 ferðir og *e* bara 3 ferðir (í ør. 16, 45, 50). *mje* kemur fyri 14 ferðir og *tje* 7 ferðir, meðan eingi dōmir eru um *me* og *te*. *sje* kemur fyri 6 ferðir, *se* 1 ferð (ør. 66).

Hvørfall fleirtal av 1. pers. eitur *vid* 87, 112, 117, 117, 118, 121. Í 2. pers. er tvær

ferðir skrivað *tíð* 1, 56, men eina ferð *tíkkur* 113. Hóast skriviháttin við *kk*, man hetta vera dæmi um hvørfalsformin *tigur* (= tykur), sum er tann ið nú verður brúktur í suðuroyarmáli. Umframt hetta hevur uppskriftin hvørjumfalsformin *ogin* 1. Í eldri suðuroyarmáli hevur tað hitið *ogur*, eisini í hvnf. og hvmf., so sum tað enn ger í sumbiarmáli. Her síggja vit at tann nýggi formurin *ogun* er komin inn í málið norðuri á oynni.

Eitt eyðkent drag við tí óbundna fornnavninum *annar* er at tað í bendingini hevur ljóðskifti millum *a* og *ø* (*annar* – *ønnur* – *øðrum*) í norðara parti av Suðuroynni, heldur enn millum *a*, *o* og *ø* (*annar* – *onnur* – *øðrum*), sum er tað vanliga suðuri á oynni og í føroyskum annars. Formurin *ønnur* er kendur í Hvalba, Sandvík, Trungisvági og Fámjin. Uppskriftin hevur báðar formar. Í ør. 84 finna vit *onnir* og *ønnir* lið um lið, ør. 107 hevur *ønnir* í báðum førum, ør. 89 *onnir*. Sjálvljóðið *ø* (norr. *ø*) framman fyri nasaljóð er undantak í føroyskum og kemur eisini fyri í *hømla*, útt. /hyula/, og *hømluband* /hyule-/ í suðuroyarmáli.

Sagnorð

Dømir um at sagnorð ikki fáa -t el. -st í 2. pers. eint. tá ið *tú* stendur frammanfyri, eru fleiri: *tu er* 123, *tu four* 80, *tu laa* 108, *tu maa* 80, *tu skal* 51, 63, *tu var* 97, 100, 106, 108, 110. Men eitt stakdæmi er um at ending verður sett aftrat: *tu kanst* 57. Dømir um ending framman fyri *tú* eru: *fert tu* 20, *manst tu* 57, *skalt tu* 120, men dømir eru eisini um at henda ending ikki verður skrivað: *er tu* 100, 100, *four tu* 79. Hetta síðsta minnir um framburð sum hoyrist í sandoyarmáli, men kann eisini bara vera tað at endingin ikki verður skrivað framman fyri *t* (í *tú*).

At tát. av sterkum sagnorðum í 1. flokki hevur fingið tvíljóðið *ey* /ei/ í staðin fyri *ei* /ai/, síggja vit dæmi um í ør. 84 og 107, har sum *reið* (skrivað *rei*, *rejj*) rímar upp á *skeyt* (skrivað *sjeid*, *sjejd*). Men í *svaiv* 131 (tát. av *svíva*) er /ai/ varðveitt í rímstöðu (rímar upp á *glaiv*).

Sagnorðini *ganga* og *hanga* hava varðveitt teir eldru formarnar *gongur* og *hongur* í nút. eint. (nú ofta *gengur*, *hengur*).

Tát. av *leggja* hevur formin *lødde* 22.

Sagnorðið *falla* hevur í nútíðarmáli javnan formin *fella* í navnhátti, og í tát. *fall* fyri eldri *fell*. Hjá Schrøter síggja vit báðar tátíðarformarnar: *fadl* 21, *fedl* 98.

Av sagnorðinum <skula> brúkar uppskriftin í nút. flt. ikki færri enn 12 ferðir formin *skulja* 7, 8, 9, 13, 16, 36, 38, 43, 46, 56, 87, 113 og tvær ferðir *skulla* 39, 118. Nút. flt. av <munna> er skrivað *munne* 66 ta einu ferðina orðið kemur fyri. Í suðuroyarmáli er *skulja*, *kunja* og *munja* væl kent. Annars tykist tað sum skrivarin brúkar *mátti* har vit vænta *mundi* (ør. 105, 108). Í øðrum førum ger hann tað

ikki (*maatte* 110, *munne* 66, *munde* 109). Orðini *muga* og *munna* hoyrast verða blandaði saman í suðuroyarmáli (og summastaðni í Norðuroyggi).

Eitt sjáldsamt slag av bendingarsamsvari síggja vit har sum sagnorðið *hava* fær formin *hevir* í 1. pers. eint. í staðin fyri *havi*. Tað kemur fyri fyra ferðir, skrivað *je ... hevir* 17, 18, 47, 48. Møguliga er *hilkar* 94 dømi um tað sama. Hetta kann minna um kvæðaformin *eg sær* (fyri *eg síggi*). Um hetta hevur verið livandi talumál, er ilt at siga.

3.3 Orðfeingi

Samanborið við tey eldru kvæðini er málið í tóttum meira lítað av gerandismáli og talumáli, m.a. eisini av orðum ið eru komin inn í føroyskt seint í tíðini. Uppskriftin av Ániasartátti er einki undantak í so máta. Orð ið lýsa tær gerandisligu hendingarnar í tóttinum, eru eitt nú navnorð sum *byrsa*, *krút*, *lóður*, *toppsagl*, *tubbak*, *tálg*, *kálvaflóður*, *lingur*, *lukka*, lýsingarorð sum *gleivur*, *skjálgur*, *reyst-kjafstaður*, sagnorð sum *flusa*, *fýra av*, *jamra seg*, *knúða*, *kola*, *larma*, *ragga*, *rumla*, *spilla út* ella máliskur sum *standa í bløðrum*. Fleiri av orðunum eru yngri tókuorð, og vit kunnu nevna onnur dømir: Navnorð sum *bedrift*, *danimaður*, *dannikvinna*, *kunstur*, *pantur*, *sannheit*, *sjel*, *snakk*, *vælsignils*. Lýsingarorð sum *vælsignaður*. Eitt fornnavn sum *hinannan*. Sagnorð sum *bravera*, *brúka*, *fanga* (= fáa), *fika*, *forgloyma*, *forláta*, *fýra*, *føla*, *hilka*, *lava* (= laga), *langa*, *larma*, *leva* (= liva), *neya*, *raka undir seg*, *seta til*, *síggja uppá*, *snakka*, *spyrja til ein*, *viðurgangast einum*. Hjáorð sum *umsonst*.

Talumálskendur er formurin *attene* (ør. 120, 122), t.e. hjáorðið *aftur* við *-ni* sum einum slag av adverbialum eftirfesti.

Summi orð mugu roknaast sum serligir suðuroyarformar: *báði* (= bæði), *fyrri* (= fyrri), *grumla* (= grulva), *hilka* (= halta), *meistur* (= mastur). Møguliga skal *núgvur* teljast við her, ein síðuformur til hjáorðið *nú* (uppskriftin hjá Svabo hevur *núgv*).

Ógvuliga sermerkt er fráfaringsheilsanin *vær val himmaruigjis kosa* 128. Hjá Svabo ljóðar hon nakað tað sama, men har eitur tað *kosin*, sum gevur betri meining. Helst er *kosa* hjá Schrøter bronglað so tað rímar við *posa*.

3.4 Samanumtøka um málformin

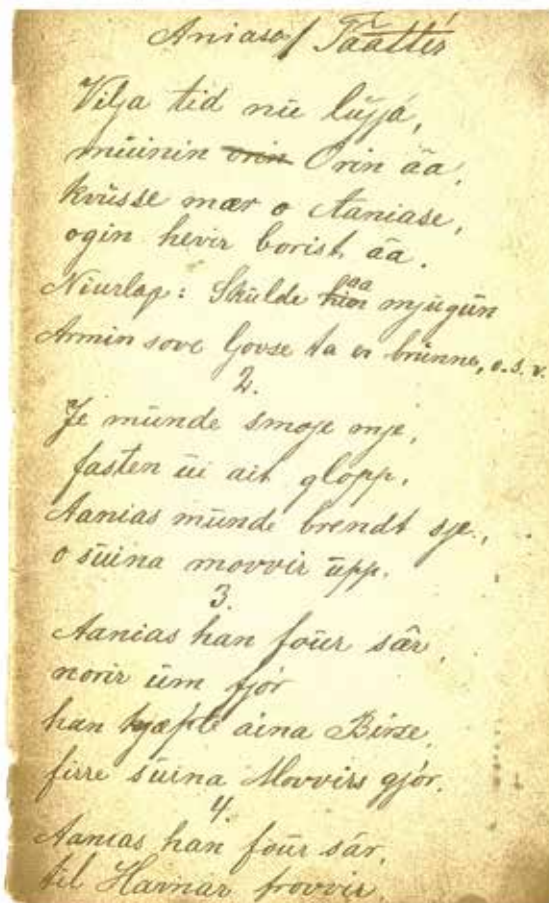
Sum tey mongu dømini ið nevnd eru, vísa, so er uppskriftin gjørd á suðuroyarmáli. Tað merkir sjálvsagt ikki at skrifarin í øllum lutum endurgevur suðuroyarmálsformar strangliga. Formar ið hoyra heima norðanfjørðs, sníkja seg uppí, t.d. tá ið hann skrivar *e* 3 ferðir, men *je* 65 ferðir, skrivar *fire* 3 ferðir, men *firre* 12 ferðir, ella tá ið <frætt> verður skrivað *frat*, tí tað skal ríma við <satt>

(men aðrastaðni *fretta, frettast*), og í summum fœrum setur danskur skrivivani síni spor (*hji hjarta, æ* í orðum sum hava tað í donskum).

Men hvat bygdamál í Suðuroynni umboðar málformurin? Svárið er ikki eintýtt. Eyðkent fyri Suðuroynna er tann upp á seg stóri munurin ið hefur verið millum bygdamálini í oynni. Tað hefur ikki gjørt tað lættari hjá einum skrivara, ið hefur tilknýti til fleiri bygdir, at finna sær eina einsháttaða stavseting. Sum nevnt í innganginum, var Trungisvágur heimbyggin hjá honum, men pápin var úr Vági, momman úr Hvalba, og sjálvur búsettist hann í Hvalba og giftist har.

Yvirhøvur sampakkar málformurin í uppskriftini við at skrivarin er føddur og uppvaksin í Trungisvági. *gj*-formarnir fremst í orðum samsvara yvirhøvur við tað. Ivin í einstøkum fœrum er væl skiljandi tá ið hugsað verður um tilknýtið til Hvalbiar, men tað kann eisini koma av hyperkorrektión. Men serliga merkisverdir eru hvørjumfalsformarnir av fornøvnunum, har hann í nógv flestum fœrum brúkar formar ið burturav eru hvalbiarformar. Vit kunnu siga at málið í uppskriftini er trungisvágsmál við íblandi av hvalbiarmáli.

Sum nevnt, er sjálvljóðið í vardari ending fyri tað mesta skrivað *i* (bara viðhvørt sum *u*), meðan tað í trungisvágs- og hvalbiarmáli í dag er eitt *o*-kent ljóð. Tað tykist sum skrivarin tilvitað velur *o*-ljóðið frá og skrivar *i* í staðin. Kanska heldur hann samanfallið av *i-u* vera eitt lýti ella ein „feil“, kennir samanfalsúrslitið *o* vera ov staðbundið, og tí velur *i* sum ein meira neutralan møguleika.

Aniasa tãattir

[1] Vilja tid nu lujja
muinin orin a`a
kvusse mæ r o Aaniase
ogin hevir borist a`a.

Niurlaje:

Skulde aa mjugun armin sove
ljovse ta er brunne, o.s.v.

2 Je munde smoje mje
fasten ui ait glopp
Aanias munde brendt sje
o suina movvir upp.

3 Aanias han four sãer
norir um Fjør
han kjæpte aina birse
firre suina movvirs gjør.

4 Aanias han four sår
til Havnar frovvir
kjepte aina birse
o hårti k[r]ûvd o lovvir.

5 Movvirs suina gjørena
ui han til pantin sedir
hesa some birsena
tã føje je mje vi ui vedir.

6 Ødl tej sjib
til Vaags vilja herja
tej skål je vi
muine birse verja.

7 Ødl tej Sjib
til Vaags vilja fige
tej skulja topseglene
fire mår striga.

8 Men vilja tej ikkje topseglene
firre mår strika
tã skulja tej
foa anna til aa vida.

9 Taaje je låve mje
til aa grumla
skodene tej skulja
ui fjødlenun rumla.

10 Taaje je fuire âv
undan Jøra veggje
kûlan skal fãra norir um land
o finnast ui Gãrena Bergje.

11 Taaje je fãre
ûd ettir Kjin
tã skål onkje sjibe
herja in.

12 Taaje je fãre
ûd ui Ørna-tanga
kûlenar tã skål je
ui movde tajmun langa.

13 Kûlenar ter skulja
uj movde tajmun fûga
maistranar og so seglene
skal alt fire bore rûga.

14 Taaje je lave mje
til aa sjovda
seglene o maistranar
skal firre bore flovda.

15 Je skal skat
av sjibenun tåka
taa skal je tubbakkje
undir mje raka.

16 Taa skal e foa kodn o mjøl
o alt ui kvad je vil
ongilsmen o haalendarir
tair skulja seda til.

17 Vuia verir ta
um lande ført
kvåd uj je vi muinare
birse hevur gjørt.

18 Kvad uj je vi muinare
birse hevur gjørt
o suiane verir ta
av landenin ført.

19 Taaje han brugte
hese stovre orð
taa sad han oman firre
ongjilsins borð.¹

20 Rolve han tikte
tå ikkje væra got
hoir ta tu hin Aanias
âv birsene fert tu spot.

21 Hetta fadl ødlin
so val ui la
Aanias kom til Surjara
ain mikkjalsmesse då.

22 Lødde tair ad lande
aa Hedle-tanga
Lauvras² fraa Nestin
munde movde honin ganga.

23 Lauvras fraa Nestun
munde ui movde honin ganga
hoir tâ tû hin Aanias
kvâr hevur tû hesa birse fanga.

24 Hesa hejje [je] haim vi mâr
av ødlun ui mâr stov ui vâle
gjørena sette je fire hâna
norir ui Gaâasadâle.

25 Lauvras han svaraje
honin uppaa spot
hoir tâ tu hin Aanias
o tû fek kjeje got.

¹ Hetta ørindið hevur skrivarin gloymt í fyrstu syftu og tí sett tað aftan á síðsta ørindi. Rímorðini hevur hann fyrst skrivað við d í endanum (ord – bord), men hevur síðan gjørt tvørstrikur tvørtur um leggin á d, sum tí man merkja ð. Hetta gloymda ørindið hevur hann eisini sett innanvert á frampermuni, men har er rímparið skrivað or – bord, og næstseinasta ørðið er skrivað Ongilsins.

² r tykist vera skrivað út yvir v.

26 Birsena tæ leggir han
attan undir suin nakka
suian munde Aanias
suir til Porkjeris ragga.

27 Taaje han kom
aâ Trunjis vaags aa
taa munde regne
detta aa.

28 Taaje han kom har
nian suvvir ui Buvva
taa vâr krûvde so
saman knuvva.

29 Aanias han oman ettir
Holsenun fer
han dreir hesa some birse
vi sít lær.

30 Han dreir hesa birse
vi suit ler
oman ui Estrar
heldir han fer.

31 Aanias han oman
ui Estrar four
ûde hansara sâle movvir
ui firre honin stov.

32 Govvan då
muin sâla movvir
je have kjept aina birse
o hartil krûvd o lovvir.

33 Govvan då
muin brovvir Jaacub Rag
je have kjept aina birse
je bære hâna paa muit bag.

34 Alt ta folk ui Estrin vær
ta leib aa luia aa
mian Aanias braaverar
o siur suine movvir fraa.

35 Hesa hejje je haim vi mær
av ødlin ui mâr stov ui vâle
gjørena sette je ui pant firre hâna
norir ui Gaâsadale.

36 Ødl tej sjib til
Vaags vilja figa
tej skulja topseglene
firre mâr striga.

37 Ødl tej sjib til
Vaags vilja herja
tej skal je vi muine
birse verja.

38 Men vilja tej ikke topseglene
firre mar striga
taa skulja tej
foa anna til aa vida.

39 Taaje je lâve mje
til ad grumle
skodene tej skulla
ui homrenun rumla.

40 Taaje je fuire av
undan Gjora veggje
kulan skal fara norir um land
o finnast ui Gârena Bergje.

41 Taaje je fâre
ud ettir Kjin
taa skal onkje sjibe
herja in.

42 Taaje je fare
ud ui Ørna tanga
kulenar ta skal je
ui movde tajmun langa.

43 Kulenar ter skulja³
ui movde tajmin fûga⁴
majstranar og so seglene
skal alt firre bore rûga.

44 Taaje je lave mje
til aa sjovda
seglene o maistranar
skal firre bore flowda.

45 Je skal skat
av sjibenun taga
taa skal e tubbakkje
undir mje rûga.

46 Taa skal je fœa kodn o mjøl
o alt ui kvåd je vil
ongilsmen o haalendarér
tair skulja seda til.

47 Vuia verir tâ
um lande ført
kvad ui je vi muinare
birse hevir gjørt.

48 Kvåd ui je vi muinare
birse hevir gjørt
o suiane verir ta
av landenin ført.

49 Svaraje hansara salamovvir
hon struigir honin haâr fra enne
hoir ta tû hin luitte muin
Gud gjeve târ lukke vi henne.

50 Taaje hun saa
hesa birse bjarta
govva stund taa bær e tje
undir muinin hjarta.

51 Tû skal muin forsjovnnare vera
so longje sum je man leva
je have ikke gleare være
aa adlare muine eve.

52 Aanias so til orar tegir
taa fudle ødl ui faât
je have fare so idla ad
ad krûvde er vore vaat.

3 Handritið býtir regluna eftir movde. Her
broytt eftir ør. 13.

4 Yvir u er fyrst sett vatnrætt u-stika og síðan
týðiligt circumfleks.

53 Aanias han tegir
til baand aa graja⁵
lojsir niur krúvd fraa birseni
godt tikjist movvir aa aja.

54 Aanias han gjørdist
ui hondenin sjolg'(gir)
so flusaje han hetta⁶ krúd
sum tæ hejje være tolg.

55 Taaje hun saa ta migla krúvd
ad alt var runne saman
tæ vil je for sanhaid sia
taa graanaje hennara gaman.

56 Ta svaraje Aanias
av so govvin velde
tid skulja honja mar pottin
so snarlia ivur eldin.

57 Svaraje hansara sala movvir
je vil tar ikkje trigva
tå tu kanst aa turka kruvd
ta manst tu firre mår ligva.

58 Tilta svaraje Aanias
han heldir aa ainin roje
nær hevur tu ta spurgt til muin
ad je have nagra tui loje.

59 Taa svaraje Aanias
han tovg suina movvir ui favn
viste tu ikkje je larde kjaa
ainin maistare norir ui Havn.

60 Taa svaraje Aanias
han svarar so for sje
hetta larde maistar
Hanus Baltazar mje.

61 Onkje skjojde je kvad tu siuur
tu rovsar bedriftin tuinun
ilt man berast til ui da
je føle tå aa holdin muinin.

62 So skål je turka hetta kruvd
so tå skål frettast vuia
stendir so fram firre potte o glaivar
vi boin hondin ui suie.

63 Aanias han kadlar
suina movvir lukka
tu skal standa o sujja uppaa
kvusse je skal krúvde turka.

64 Nu sejje tu sum Rolverin sejje
tå er nuv alt um sons[t]
je sede muina snajs ui pottin niur
o skal so vuia muin kunst.⁷

65 Aanias han mainte
ad onkje skulde saga
skørir ui eldin vi snajsene
o niur ui pottin aa raka.

66 Sedir han se niur
aa golve til aa huvga
naistar munne fra snajsene
o niur ui pottin ruka.

⁵ Endingin broytt frá e til a.

⁶ Endingin broytt frá e til a.

⁷ Helst skrivað kúnst.

67 Aanias han mainte
han skulde sida fast
han vár lejsir fraa jørene
taaje kruvd aa potte brast.

68 Aanias han mainte
han skulde aa gølvenin sida
kruvde hejje han aa loft
o luiga jamt vi bida.

69 Movvir hansara [har] sum [hon] sad
hon gav vâl ad tui gâd
Aanias luvjin⁸ o rojgerin
ødl⁹ trui fildist âd.

70 Ødl tej sum inne vovre
fudle taâ ui faat
taa vár mirt ui husenin
sum tæ hejje vere not.

71 Ikkje viste Aanias
kvâr ui han four
firrin han kom brestande
ui ain kolva-flovr.

72 Taaje tæ någa
ui husenin¹⁰ toug til ââ lysa¹¹
hoira tej kvar ui Aanias
ui flovrenin liggir o snuisir.

73 Movvir hansara sum hon sâd
ser hon hansara mæ¹²
tegir um hansara mijje
up uvr¹³ flovre aa drea.

74 Movvir hansara tegir
tvørtir¹⁴ um hans krop
fâr o vida luitte muin
o fær o grumla up.

75 Aanias han up
uvr flovrenin gongir
hûvvin ødl¹⁵ av fingrenin
o niur for neglenar hongir.

76 Movvir hansara gredir
o sistir hansara gredir
Aanias ui tria lâje
kvana verre ledeir.

77 Movvir hansara ruir
uppaa han¹⁶ rune
Aanias raavbar o jamrar sje
han siur helst brune helst brune.

78 Ruir hon nu rune
uppaa kvøn fingir
Aanias rovbar o jamrar sje
tâ baaje nuidir o stingir.

8 Møguliga er roynt at broyta u til o.

9 Fyrst skrivað øld og rættað til ødl.

10 Skrivað husenenin.

11 y við circumfleks.

12 2. regla er fyrst skrivað: hon gâv vâl âd tui ga
(sbr. ør. 69), útafturstrikað.

13 u og v samanskrið.

14 Skrivað trørtir.

15 Skrivað øld.

16 Skrivað ham.

79 Ov tui ta four tu târ
norir um fjør
miste burtir luitla muin
o so muina ovvals gjør.

80 Hart tiggir mær aa suiggja uppaa tje
tu maa aa muit hjarta svuia
so idla tu four vi tuinin hondin
so val tu kunde aa smujje.

81 Aanias han ud
ui kjeldena gongir
húvvín ødl av nosene
o niur for munnin hongir.

82 Niglas vi Aabajde¹⁷ vrajjir o grum[mir]
idla man han larma
hejje ongjin brendt sje uttan tu
taa munde tje foir harma.

83 Niglas vi Aabajde vrajjir o grummir
snakkar han so vi Dovde
so er Aanias idla brendir
han stendir ikke til bovda.

84 Ta var ikkje so undalit
ad kvør um ara rei
onnir for estan ønnir for vestan
sum mavur fuglar sjeid.

85 Niglas vi Aabajde vrajjir o grum[m]ir
slongir han attir hur
idla hevur Aanias verkje vunne
han four sår norir um Fjør.

86 Je maa vejgja kvorja not
næstan ere je orir
movvir hansara o movvir muin
tarra oirir tej stande ui blørin.

87 Nu skulja vid tâga
up annan taat
suiane skal je o Aanias
sida val um saat.

88 Suimenin biir Gunne suina
knuida sår knud um hols
je skal mår til Porkeris
o finna Aanias til maals.

89 Tå svaraje Suimenin
je have ikkje onnir kor
je skal mår til Porkjeris
o spidla han ud vi or.

90 Suimenin han hevur
so ondt udui suit sinne
tå var ude ui Gjorin
har munde baajir finnast.

91 Aanias han liggir
fram aa ain går
ikkje vilde Suimenin
bia honin govvan dá.

92 Hasin same har liggir
tubbakkje han tiggjir
djarvir er han ui suin hua
ad han uppaa mje higgir.

17 *Misskilt. Hjá Svabo eitur maðurin Niklas við
Á, og bajde man vera misskiljing fyri antin
báði el. bádi.*

93 Luigare var tá ad irt
um mje okkut anna
in ad je o muine bœdn
skulde ede skarva tarmar.

94 Tu sejje ta je laa
ui ainin gloppe o hilkar
so kraagenar o hartil ravnar
munde uppivemar flikkjast.

95 Tû sejje tâ je hælt
ui aina skarva taa
taa skulde aandin
ganga mar ui fraa.

96 Stajnerin han skulde
aa muinin bringe bajne
taa skulde sjelin siga mâr
kvæd ui tuit var ui ørin haime.

97 Tâ fista je horde ad
tu var brændir
taa helt je saman
boar muinar hendir.

98 Helt je saman hendre muinar
o tog af mâr higve
fedl uppaa muine bere knø
o dat so fram ettir grigve.

99 Helt nu saman muina hendir
saa upivir mje
takkaje Harranin stovrlia
sum straffaje tje firre mje.

100 Brendir er tu um tuina hend[i]r
o sviin er tu um vanga
tu var ongjin avragsmâvur
vi nagrare birse aa ganga.

101 Je bâ muina Gunne
hon skulde sia sat
kvâr hon heje hese
tuiindir frat.

102 Gunna hon bâ so
veir gangast mâr
Pederin ui Toftin
han seje tej tuiindir sâr.

103 Tâ sejje han
Pederin ui Toftin
kruvde hejje haft tje
aldajlis uppe aa lofte.

104 Ta sejje han Pederin
o tâa vâr han hâr inne
ad tu kolaje udlena
val ud af tjuvve sjinnun.

105 Tâ sejje han Pederin
o tâ vâr han hâr
ad tu maatte set eld
ui adlan Estra gâr.

106 Tâ sejje han Pederin
for vestan Bruvn
ad tu var kolavur
baaje um nâsar o mun.

107 Tã var ikkje so undaligt
ad kvør um ára rejð
ønnir for estan ønnir for vestan
sum mavur fuglar sjejd.

108 Taaje tu laa ui Estramuire
intil tu var kaldir
tu maatte brændt tær dannekvinnur
sum vovre val vi aldir.

109 So munde je tiva
sum je hejje være movvir
hejje ikkje Niglas tikkje ad mår
so hejje je være ovvir.

110 Trui maatte liggja omanaa tær
so raabte tu tje øran
tu var ikkje so rejðjaftavur
taaje øjrene stovve vi blørin.

111 Hoir tu tã tu Suimenin
tu kjennir ikkje maira in holt
ta vovre tair næsdrongjir
ui tã volde alt.

112 Ta sejje han Suimenin
hår sum vid sovde
bãð mje onkje skjøjda
men irkja attir ui movde.

113 Hatta skulja tikkur
nu foa til aa fretta
valsignilse kome ivir tje
hejje tu kunna mår hetta.

114 Je honin svaraje
paa muin san
je skal so gjera
muin dåneman.

115 Aanias rettir Suimenin
tubbakkje niur vi suiðje
settist niur aa gjørena
o vovre so baajir bluiir.

116 Aanias han rettir
Suimenin tubak
so munde tair enda
alt suit snak.

117 Vid hãva vere ovvinir tvair
aina so luitla stund
nu skulla vid vera vinir tvair
o ret av hjartans grund.

118 Aanias biur Suimenin
ad han skal sår forla`ada
settist niur aa gjørena
o fovre so baajir aa gra`ada.

119 So vil je Aanias
nu forla`ada tar
sum je vil aa dovmenin
Gud skal forlaada mår.

120 Aanias han upp
aa Suimenin higgir
nær skalt tu suir-attene
fåra muin lingir.

121 Tà svaraje Suimenin
val ud av ongin pørin
taaje vid fàra aa sjiljast ad
taa longjist kvor ettir ørin.

122 Ta svaraje Suimenin
han liggir fram ettir grigve
je fàre suvvir attene
ret luigasta nigvur.

123 Aanias tegir Suimenin
undir Gjøra veggje
leggir han undir høgena
o struigir honin um sjeggje.

124 Tà svaraje Aanias
han var ikkje maira um hetta
tu er so sodir o mjuvgir um mun¹⁸
sum tu hejje vere ain gjenta.

125 Kvør sum stov o saa hâr aa
han tikte tâ vera gânman
tâ var fult ui holvan tu[i]ma
ad munnar lovve sâman.

126 So munde tair kjissast
ad kvørjin fek snakka
hendrena ter hilde tair
um kvon annans nakka.

127 Ta svaraje han Aanias
han struigir honin um munnin
hailsa suir bodnun tuinin
forgloim ikkje tuina Gunne.

128 Ta svaraje han Suimenin
han slongjir uppaa sje posa
far nu val muin Aanias
o vær val himmaruigjis kosa.

129 Aanias stendir aa Gjøra brekke
imsar lidur fek
stendir o higgir ui gødena
har sum Suimenin gjek.

130 So longje kvør
til hi[n]annan saa
ad kvørjin ørin
nejjaje tair taa.

131 Aani[a]s stendir aa Gjøra brekke
gjerst ui bainenin glaiv'
valsigna vere kodlerin
ui in um Lajde svaiv.

Ende Ende Ende¹⁹

---

18 Skrivað mum.

---

19 Skrivað niðast á síðuni, undir ør. 18b.

Óprentaðar keldur:

AM Acc. 4a: handrit í Árnasavninum, Keypmannahavn.

D IV: handrit á Føroya Landsbókasavni.

Handrit á Føroyamálsdeildini.

Prentaðar bókmentir:

CCF = *Corpus Carminum Færoensium* I-XVI. 1872-89. Handrit til FK.

FA = V. U. Hammershaimb: *Færøsk Anthologi* I-II. København 1886-91.

FK = *Føroya kvæði* I-VI. Útg. Chr. Matras & N. Djurhuus. Kopenhagen 1941-72.

Bd. VII, útg. M. Chessnut & K. Larsen. Copenhagen 1996.

Jakobsen, J. 1966. *Poul Nolsøe. Lívssøga og irkingar*. 2. útg. Tórshavn. [1. útg. 1912].

Joensen, P. F. 1924. Nøkur orð um Ánániasar tátt. *Varðin* 4: 110-111.

Matras, C. 1939. *Svabos færøske Visehaandskrifter*. København.

Weyhe, E. 1996. Personnavne i bestemt form. *Den ellefte nordiske navnekongressen*.

Sundvollen 19.-23. juni 1994. Red. av Kristoffer Kruken. (NORNA-rapporter 60). Uppsala: 341-57. Endurpr. í Anfinnur Johansen o.o. (ritstj.): *Eivindaródn. Greinar 1979-2012*. Tórshavn 2012: 78-94.

Weyhe, E. 2003. *Í miðjum grasgarði*. Annales Societatis Scientiarum Færoensis Supplementum XXXVIII. Tórshavn